

Емпіричний матеріал дослідження

Емпіричним матеріалом дослідження є **оригінал та його переклад (або сукупність перекладів), що пройшов усі етапи реальної професійної та комунікативної ситуації**: виникнення потреби у перекладі та його замовлення, виконання перекладу, сприйняття перекладу адресатом.

Окремим дуже вартісним допоміжним емпіричним матеріалом можуть бути співвідносні за типом, темою, жанром, стилем та іншими характеристиками тексти. Хоча вони не є безпосередньо перекладами один одного, контрастивне порівняння може вказати на суттєві розбіжності, що створюють труднощі перекладу та зумовлюють необхідність використовувати способи, прийоми, стратегії перекладу.

Якщо матеріалом дослідження обрано тексти, що є перекладами з одного й того самого джерела, однак які між собою не пов'язані відношенням оригінал-переклад, їх слід аналізувати з обов'язковим залученням оригіналу. Часто такими текстами є міжнародні документи, що первинно укладаються англійською мовою або мовами ООН, а згодом перекладаються на інші мови. Так само і переклади, що були виконані не безпосередньо з тексту оригіналу, а через мову-посередника, мають аналізуватися з обов'язковим залученням перекладу мовою-посередником, інакше неможливо зробити висновок про те, на якому етапі виникли ті чи інші відхилення від оригіналу. Під час вибору такого емпіричного матеріалу слід бути свідомим того, що залучення додаткових текстів іншими мовами ускладнює аналіз, однак від нього не слід відмовлятися, якщо складність аналізу компенсується глибиною і новизною результатів.

Оскільки в сучасних перекладознавчих дослідженнях щоразу більше враховуються позамовні чинники, і з-поміж них – особистість перекладача, його стратегії, індивідуальна творча манера, творчий метод, не слід забувати вказівки на те, чий переклад аналізується.

Обсяг емпіричного матеріалу має бути достатнім для досягнення поставленої у рамках дослідження мети. Він значною мірою залежить від природи досліджуваного об'єкта. Це може бути цілісний об'єкт (текст, фільм або інший компонент, продукт діяльності, задіяний у ситуації перекладу) або аргументовано виокремлена його частина. Кількість проаналізованих та наведених у роботі прикладів має бути достатньою, щоб виявити 4-5 регулярних явищ, характеристик, закономірностей, що повторюються у різних частинах матеріалу. **Не рекомендується обирати об'єктом дослідження завідомо таке явище, що не буде забезпечено, як мінімум, обсягом у 50 прикладів.**

Вибір емпіричного матеріалу може бути суттєво полегшена за умов використання електронних текстових корпусів. Якщо вибірка є повністю автоматичною (це можливо для легко формалізовуваних об'єктів дослідження, а також за умов детальної розмітки корпусу), для об'єктивності висновків дослідження необхідне вичерпне використання корпусу з описом обсягу

досліджуваних текстів та методів аналізу. Об'єктивність висновків підвищить розрахунок і порівняння середньої частоти у різних частинах матеріалу, розрахунок похибки тощо. Зауважимо все ж, що з огляду на широку полісемію й омонімію мовних знаків більшість досліджуваних явищ не мають виняткових формальних показників, отже, у більшості випадків автоматизована вибірка або охоплює об'єкт дослідження не повністю, або містить певний негативний (зайвий) матеріал, тому перевірка дослідником результатів основної вибірки, на якій у подальшому ґрунтуються висновки, є обов'язковою.

У разі використання надто великих масивів корпусних даних безпосередній аналіз дослідником стає неможливим у зв'язку з непомірним масштабом матеріалу. Однак такий колосальний обсяг навряд чи потрібний у межах бакалаврського дослідження.

Для забезпечення достовірності перекладні тексти, що залучаються в ролі матеріалу, мають бути такими, що були створені в реальній ситуації перекладу за наявності адресата цього перекладу.

Для класифікації емпіричного матеріалу й отримання висновків варто скористатися методами аналізу і синтезу.

Аналіз дозволить виокремити потенційно важливі риси прикладів, на основі яких вони можуть бути розподілені на групи. Часто такими рисами є тип способів перекладу у прикладі, тип проблем перекладу аналізованих фрагментів оригіналу; менш релевантний, однак можливий для перекладознавчого дослідження розподіл прикладів на групи за структурою або за функцією фрагментів оригіналу (типи речень, частиномовні параметри, семантичні групи, типи мовленнєвих актів тощо).

Синтез полягатиме в об'єднанні прикладів у групі на підставі наявності між ними значущих зв'язків, після чого проводиться узагальнення характеристик прикладів групи. Докладніше про аналіз, синтез та узагальнення сказано у підрозділі "Методи дослідження".